

**PERUSTUSLAKIVALIOKUNNAN
LAUSUNTO 5/2002 vp**

**Hallituksen esitys viivästyskorkoa koskevan
lainsäädännön muuttamisesta**

Talousvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Talousvaliokunta on 6 päivänä helmikuuta 2002 pyytänyt hallituksen esityksestä viivästyskorkoa koskevan lainsäädännön muuttamisesta (HE 232/2001 vp) perustuslakivaliokunnan lausunnon.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lainsäädäntöneuvos Marjut Jokela, oikeusministeriö
- professori Mikael Hidén
- oikeustieteen lisensiaatti Pekka Lämsineva
- oikeustieteen tohtori, akatemiatutkija Liisa Nieminen
- professori Juha Pöyhönen
- professori Thomas Wilhelmsson
- professori Veli-Pekka Viljanen.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi korkolain säännöksiä viivästyskorosta. Esityksen tarkoituksena on selkiyttää viivästyskoron määräytymisperusteita ja parantaa maksuvaikeuksiin joutuneiden yksityishenkilöiden mahdollisuuksia selviytyä veloistaan. Tarkoituksena on lisäksi panna täytäntöön ns. maksuviivästysdirektiivi. Esitys sisältää lakiehdotukset myös seitsemän muun lain muuttamisesta.

Lakisääteinen viivästyskorko on ehdotuksen mukaan Euroopan keskuspankin ohjauskorko lisättynä seitsemällä prosenttiyksiköllä. Lain säännöksiä viivästyskorosta on noudatettava, jos viivästyskorosta ei ole muuta sovittu. Laki on kuitenkin yksityishenkilön suojaksi pakottava siten, että lakisääteinen viivästyskorko on enimmäiskorko kulutusluotoissa ja asumiseen liitty-

vissä veloissa. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi myös korkolain säännöstä viivästyskoron sovittelusta. Uusia säännöksiä sovelletaan ehdotuksen mukaan myös ennen lain voimaantuloa syntyneisiin velkasuhteisiin.

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan 1 päivänä toukokuuta 2002.

Esityksen yksityiskohtaisissa säätämisyjärjestysperusteluissa arvioidaan ehdotetun sääntelyn suhdetta perustuslain 15 §:ssä turvattuun omaisuuden suojaan. Lakiehdotukset voidaan esityksen mukaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä. Asiaan liittyvien perusoikeusnäkökohtien vuoksi hallitus on kuitenkin pitänyt asianmukaisena, että esityksestä hankitaan sen eduskuntakäsittelyn aikana perustuslakivaliokunnan lausunto.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Sääntelyn taannehtivat vaikutukset. Korkolain muuttamista koskevaan lakiehdotukseen sisältyvän voimaantulosäännöksen 2 momentin mukaan lakia sovelletaan lain voimaantulon jälkeen kertyvään viivästyskorkoon, vaikka velan oikeusperuste on syntynyt ennen lain voimaantuloa. Myös 3 ja 4 momentin säännöksillä on vaikutuksia ennen lain voimaantuloa syntyneisiin velkasuhteisiin. Luonnollisen henkilön maksettavia viivästyskorkoja voidaan 5 momentin mukaan sovitella taannehtivasti siten kuin lain 11 §:ssä säädetään. Myös 3. lakiehdotuksen voimaantulosäännökseen sisältyy taannehtivan sovittelun mahdollisuus. Korkolain voimaantulosäännöksen 7 momentti viitekoron muuttumisesta vaikuttaa niin ikään lain voimaan tullessa voimassa olevien sopimusten ehtoihin.

Ehdotetut siirtymäjärjestelyt merkitsevät puuttumista ennen lain voimaantuloa syntyneisiin varallisuusoikeudellisiin sopimussuhteisiin. Tällaisten sopimussuhteiden pysyvyys kuuluu perustuslain 15 §:n 1 momentissa jokaiselle turvatun omaisuuden suojan piiriin. Taannehtivana pidettyyn puuttumiseen on perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännössä suhtauduttu kielteisesti, joskaan sopimussuhteiden koskemattomuus ei ole muodostunut ehdottomaksi (ks. esim. PeVL 37/1998 vp, s. 2/I ja PeVL 48/1998 vp, s. 2/II sekä niissä mainitut kannanotot). Omaisuuden suojaan puuttuvaa sääntelyä on arvioitava perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten kannalta, kuten hallituksen esityksessä on tehty.

Viivästyskoron määrä. Sopimus viivästyskoron määrästä on lakiehdotuksen 2 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa kulutus- ja asuntoluotoissa tehoton siltä osin kuin velallinen on sitoutunut maksamaan ehdotetun lain mukaista lakisääteistä viivästyskorkoa korkeampaa korkoa. Viivästyskoron määrä on lain 12 §:ssä tarkoitettu Euroopan keskuspankin ohjauskorko lisättynä seitsemällä prosenttiyksiköllä. Viivästyskoron määrä

voi lain johdosta laskea ennen lain voimaantuloa syntyneissä velkasuhteissa.

Ehdotukselle on perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävät perusteet. Tarkoituksena on parantaa yksityishenkilöiden mahdollisuuksia selviytyä veloistaan sellaisissa tilanteissa, joissa aikaisemman lain sallimat viivästyskorkot ovat korkotason yleisen laskun vuoksi muodostuneet kohtuuttoman korkeiksi. Sääntelyllä pyritään vaikuttamaan lähinnä 1990-luvun alun laman johdosta velkaantuneiden asemaa parantavasti. Ehdotettu sääntely on painavan yhteiskunnallisen tarpeen vaatima. Ehdotus on perusteltu myös velallisten yhdenvertaisen kohtelun kannalta.

Perusoikeuteen puuttuvan sääntelyn oikeasuhtaisuuden kannalta on merkityksellistä, että taannehtivat vaikutukset kohdistuvat viivästyskorkoon. Kyse on velan maksun viivästyisestä johtuvan sanktioluonteisen seuraamuksen määrästä eikä sopimuksen varsinaiseen ydinsältöön kuuluvasta sellaisesta ehdosta, jonka perusteella esimerkiksi velkojan tuotto-odotukset tyypillisesti määräytyvät. Perustuslakivaliokunta on pitänyt viivästyskorkosäännöksiä lähinnä täytäntöönpano-oikeudellisina normeina, jotka voidaan saattaa omaisuuden suojaan kohdistuvinakin pääsääntöisesti voimaan tavallisella lailla (PeVL 9/1998 vp). Ehdotetun suuruisista lakisääteistä viivästyskorkoa ei voida pitää velkojan kannalta kohtuuttomana. Viivästyskorkosäännösten taannehtivuus ei näin ollen vaikuta lakiehdotuksen käsittelyjärjestykseen.

Viivästyskoron sovittelu. Sopimusehtojen sovittelessa pyritään oikeudenmukaisuuden toteuttamiseen tilanteissa, joissa sopimuksen alkuperäinen ehto on muodostunut sopijapuolelle kohtuuttomaksi. Perustuslakivaliokunta on vakiintuneessa tulkintakäytännössään (ks. PeVL 3/1982 vp) katsonut, etteivät taannehtivatkaan säännökset kohtuuttomien sopimusehtojen sovittelessa vaikuta lain säätämisyjärjestykseen. Esityksen 1. ja 3. lakiehdotuksen sovittelessään

nökset eivät ole perustuslain kannalta ongelmallisia.

Viitekoron muuttuminen. Tältä osin esitys perustuu yhtenäistä eurooppalaista viitekorkoa koskeviin järjestelyihin Euroopan talous- ja rahaliitossa. Viivästyskorko tai muu korko määryytyy lakiehdotuksen voimaantulosäännöksen 7 momentin mukaan lain 12 §:ssä tarkoitetun viitekoron perusteella myös silloin, kun ennen lain voimaantuloa tehdyssä sopimuksessa on viitattu säännöksessä mainittuihin ministeriön tai Suomen Pankin vahvistamiin viitekorkoihin. Tällaisessa erikoistilanteessa on perustuslakivaliokunnan kannan mukaan lähtökohtaisesti sal-

littua säätää tavallisella lailla korkojen korvautumisesta tavalla, joka ulottuu myös voimassa oleviin sopimussuhteisiin (PeVL 34/1998 vp, s. 2/I). Uudet säännökset eivät muodostu kohtuuttomiksi alkuperäisiin sopimusehtoihin verrattuna. Säännökset viitekoron muuttumisesta eivät vaikuta lakiehdotuksen käsittelyjärjestykseen.

Lausunto

Lausuntonaan perustuslakivaliokunta kunnioittavasti esittää,

että lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Helsingissä 8 päivänä maaliskuuta 2002

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Paula Kokkonen /kok
jäs. Klaus Hellberg /sd
Esko Helle /vas
Gunnar Jansson /r
Jouko Jääskeläinen /kd
Johannes Leppänen /kesk

Pekka Nousiainen /kesk
Osmo Puhakka /kesk
Pekka Ravi /kok
Markku Rossi /kesk
Petri Salo /kok
Ilkka Taipale /sd.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Sami Manninen.